

บทที่ 5
บทสรุปและเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยในบทที่แล้วสามารถสรุปภาพให้เห็นถึงลักษณะของตัวแปรอิสระในการศึกษาค้างนี้ได้ คือ

สถานภาพของผู้ใหญ่บ้าน

1. เพศ ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 89.5 เป็นเพศชาย
2. อายุ ผู้ใหญ่บ้านอายุโดยเฉลี่ย 52 ปี
3. ระดับการศึกษา ผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 61.2 มีความรู้ระหว่าง ป.7 ถึง ปวส. รองลงมาคือร้อยละ 29.8 มีความรู้จบ ป.4

ตัวแปรอิสระด้านภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้าน

จากลักษณะของภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านในด้านต่าง ๆ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำในด้านความสามารถในการจูงใจของผู้ใหญ่บ้าน ยังอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.2 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 37.35)
2. ภาวะผู้นำในด้านการมีความริเริ่มและตัดสินใจด้วยตนเองของผู้ใหญ่บ้านยังอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 38.2 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 30.5)
3. ภาวะผู้นำในด้านความสามารถในการเข้าใจปัญหาของผู้ใหญ่บ้านยังอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 38.8)
4. ภาวะผู้นำในด้านความสามารถในการวางแผนและรู้จักอำนาจการของผู้ใหญ่บ้านจะอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 38.1 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.6)
5. ภาวะผู้นำในด้านความรู้ความชำนาญเฉพาะทางของผู้ใหญ่บ้านยังอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาในระดับปานกลาง (ร้อยละ 37.4)
6. ภาวะผู้นำในด้านความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาของผู้ใหญ่บ้านยังอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.6)

7. ภาวะผู้นำในด้านการทันต่อเหตุการณ์และข่าวสารบ้านเมืองของผู้ใหญ่บ้านยังอยู่ในระดับมากขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 48.5 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.6)

8. ภาวะผู้นำในด้านการเป็นที่พึ่งของผู้ใหญ่บ้านยังอยู่ในระดับมากขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 58.3 รองลงมาเป็นระดับปานกลาง (ร้อยละ 33.65)

สรุปได้ว่าระดับภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านยังอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเป็นที่พึ่งของราษฎรจะมีระดับที่สูงกว่าด้านอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าสถานภาพ และบทบาทของผู้ใหญ่บ้านยังได้รับการยอมรับจากประชาชนอยู่ต่อไป แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตว่าตัวแปรในเรื่องภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านเรื่องความคิดริเริ่มที่จะทำโครงการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 47.9) อาจสะท้อนให้เห็นว่าฐานะตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านไม่เอื้ออำนวยให้แสดงบทบาทในลักษณะของภาวะผู้นำเช่นนั้นได้ซึ่งอาจเป็นได้ว่าเพราะโครงการพัฒนาส่วนใหญ่อาจกำหนดมาโดยหน่วยงานอื่น หรือหน่วยเหนือของผู้ใหญ่บ้าน เช่น สภาตำบล เป็นต้น

ผลของการศึกษาวิจัยในส่วนต่อไป จะเป็นการสรุปถึงสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ว่า "สถานภาพและความเป็นผู้นำของผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับบทบาททางการปกครองท้องที่" โดยแยกตามสมมุติฐานย่อยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาททางการปกครองท้องที่

สถานภาพด้านเพศ

1) ตอบบทบาทด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศชายจะแสดงบทบาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าเพศหญิงคือเป็นร้อยละ 49 ในขณะที่เพศหญิงเป็นร้อยละ 38.9

2) ตอบบทบาทด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศชายจะแสดงบทบาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าเพศหญิงคือเป็นร้อยละ 51.6 ในขณะที่เพศหญิงเป็นร้อยละ 48.2

3) ตอบบทบาทด้านการปฏิบัติตามนโยบาย ผู้ใหญ่บ้านที่มีเพศชายจะแสดงบทบาทในระดับที่มากขึ้นไปสูงกว่าเพศหญิง คือร้อยละ 42 ในขณะที่เพศหญิงเป็นร้อยละ 33.3

สถานภาพด้านอายุ

1) ตอบบทบาทด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ใหญ่บ้านที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 จะแสดงบทบาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าช่วงอายุอื่น คือร้อยละ 61.5 รองลงไปที่ช่วงอายุระหว่าง 31-40 เป็นร้อยละ 51 และน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 20-30 ร้อยละ 25

2) ตอบทบทบาตด้านการป้องกันสาธารณสุข ผู้ใหญ่บ้านที่มีช่วงอายุระหว่าง 1-40 จะแสดงบพพาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าช่วงอายุอื่น คือร้อยละ 67.1 รองลงไปคือช่วงอายุระหว่าง 41-50 เป็นร้อยละ 33.2 และน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 20-30 เป็นร้อยละ 29.1

3) ตอบทบทบาตด้านการปฏิบัติตามนโยบาย ผู้ใหญ่บ้านที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ยังแสดงบพพาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าช่วงอายุอื่นคือร้อยละ 60 รองไปคือช่วงอายุระหว่าง 41-50 เป็นร้อยละ 53.2 และที่น้อยที่สุดคือช่วงอายุ 20-30 เป็นร้อยละ 17.9

สรุปได้ว่าสถานภาพด้านอายุของผู้ใหญ่บ้านจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบพพาททางการปกครองท้องที่เฉพาะช่วงอายุตั้งแต่ 41-50 ส่วนช่วงอายุที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบได้แก่ช่วงอายุระหว่าง 20-21 ปี

สถานภาพด้านการศึกษา

1) ตอบทบทบาตด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ใหญ่บ้านที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 จะแสดงบพพาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าช่วงอายุอื่น คือร้อยละ 61.5 รองลงไปคือช่วงอายุระหว่าง 31-40 เป็นร้อยละ 51 และน้อยที่สุดคือ ช่วงอายุ 20-30 ร้อยละ 25

2) ตอบทบทบาตด้านการป้องกันสาธารณสุข ผู้ใหญ่บ้านที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 จะแสดงบพพาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าช่วงอายุอื่นคือร้อยละ 67.1 รองลงไปคือช่วงอายุระหว่าง 41-50 เป็นร้อยละ 33.2 และน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 20-30 ร้อยละ 29.1

3) ตอบทบทบาตด้านการปฏิบัติตามนโยบาย ผู้ใหญ่บ้านที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 จะแสดงบพพาทในระดับมากขึ้นไปสูงกว่าช่วงอายุอื่น คือร้อยละ 60 รองไปคือช่วงอายุระหว่าง 41-50 เป็นร้อยละ 53.2 และที่น้อยที่สุดคือช่วงอายุ 20-30 เป็นร้อยละ 17.6

สรุปได้ว่าสถานภาพด้านอายุของผู้ใหญ่บ้านจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบพพาทของการปกครองท้องที่เฉพาะช่วงอายุตั้งแต่ 41-50 ส่วนช่วงอายุที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบได้แก่ช่วงอายุระหว่าง 20-21 ปี

สถานภาพด้านการศึกษา

1) ตอบทบทบาตด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย ผู้ใหญ่บ้านที่จบการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปจะแสดงบพพาทในระดับที่มากขึ้นไปสูงกว่า 48.8 ระดับอื่นคือร้อยละ 71.4 รองลงมาคือระดับการศึกษาภาคบังคับร้อยละ 48.8

2) ตอบทบทบาตด้านการป้องกันสาธารณสุข ผู้ใหญ่บ้านที่จบการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปจะแสดงบพพาทในระดับที่มากขึ้นไปสูงกว่าระดับอื่น คือร้อยละ 71.4 รองลงไปคือว่าการศึกษภาคบังคับร้อยละ 40.4

3) ตอบทบาทด้านการปฏิบัติตามนโยบาย ผู้ใหญ่บ้านที่จบการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จะแสดงบทบาทในระดับที่มากขึ้นไปสูงกว่าระดับอื่น คือร้อยละ 71.4 รองลงไปคือระดับการศึกษาภาคบังคับร้อยละ 52.5

สรุปได้ว่าสถานภาพด้านการศึกษาของผู้ใหญ่บ้านจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทการปกครองท้องที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่บ้านที่มีการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไปจะโดดเด่นเป็นพิเศษ

2. ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาททางการปกครองท้องที่

ภาวะผู้นำด้านความสามารถในการจูงใจ

ผู้ใหญ่บ้านที่มีความสามารถในการจูงใจจะมีบทบาทในการปกครองท้องที่ในระดับมากไปด้วย ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่มีความสามารถในการจูงใจน้อยจะมีบทบาทในการปกครองท้องที่น้อย

ภาวะผู้นำด้านความริเริ่มแรกตัดสินใจด้วยตนเอง

ผู้ใหญ่บ้านที่มีความริเริ่มและตัดสินใจด้วยตนเอง จะมีบทบาทในการปกครองท้องที่ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่มีความริเริ่มและตัดสินใจด้วยตนเองน้อยจะมีบทบาทในการปกครองท้องที่น้อย

ภาวะผู้นำด้านความเข้าใจปัญหา

ผู้ใหญ่บ้านที่มีความเข้าใจปัญหาจะมีบทบาทในการปกครองท้องที่ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่ขาดความเข้าใจปัญหาจะมีบทบาทในการปกครองท้องที่น้อย

ภาวะผู้นำด้านการวางแผนและอำนวยการ

ผู้ใหญ่บ้านที่มีความสามารถในการวางแผนและอำนวยการ จะมีบทบาทในการปกครองท้องที่ในระดับมากในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่มีความสามารถในการวางแผนและอำนวยการน้อยจะมีบทบาทในการปกครองท้องที่น้อยไปด้วย

ภาวะผู้นำด้านเป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์

ผู้ใหญ่บ้านที่ทันต่อเหตุการณ์จะมีบทบาทในการปกครองท้องที่ในระดับมากในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่มีภาวะผู้นำทันต่อเหตุการณ์น้อย จะมีบทบาททางการปกครองท้องที่น้อยไปด้วย

ภาวะผู้นำด้านความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง

ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับความรู้ความสามารถเฉพาะอย่างมาก จะมีบทบาทในการปกครองท้องที่ในระดับมากไปด้วย ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับความรู้ความสามารถน้อยจะมีบทบาททางการปกครองท้องที่น้อยไปด้วย

ภาวะผู้นำด้านความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหา

ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหามากจะมีบทบาทในการปกครองท้องที่ในระดับมาก ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาน้อยจะมีบทบาทน้อยไปด้วย

ภาวะผู้นำด้านเป็นที่พึ่งได้รับความไว้วางใจ

ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการยอมรับเป็นที่พึ่งและได้รับความไว้วางใจ จะมีบทบาทในการปกครองท้องที่มากไปด้วย ในขณะที่ผู้ใหญ่บ้านที่มีระดับการยอมรับน้อยจะมีบทบาทการปกครองท้องที่น้อยไปด้วย

จากสมมุติฐานย่อยที่สองจึงสามารถสรุปได้ว่าภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 8 ประการ คือ ความสามารถในการจูงใจ ความริเริ่มและตัดสินใจด้วยตนเอง ความเข้าใจในปัญหาการเป็นนักวางแผนและอำนาจการ ความเป็นผู้มีอำนาจเฉพาะอย่าง ความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาการเป็นผู้ทันต่อเหตุการณ์ และการเป็นที่พึ่งได้รับความไว้วางใจ ต่างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาทในการปกครองท้องที่ทั้งสิ้นกล่าวคือถ้าผู้ใหญ่บ้านมีภาวะความเป็นผู้นำมากก็จะมีบทบาทในการปกครองมากไปด้วยหากแต่ผู้ใหญ่บ้านมีภาวะความเป็นผู้นำน้อยก็จะมีบทบาทการปกครองท้องที่น้อยไปด้วย

ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านจึงเป็นปัจจัยหรือตัวแปรที่สำคัญยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านให้มากขึ้นสูงขึ้น ดังกล่าวได้ว่าบุคคลที่ได้รับเลือกให้เข้ามาเป็นผู้ใหญ่บ้านอย่างน้อยต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำโดยพื้นฐานอยู่แล้ว เพราะไม่ว่าจะมาได้โดยวิธีการใด อย่างน้อยเขาก็สามารถระดมกำลังความสนับสนุนจากประชาชนในหมู่บ้านให้เลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ดังนั้นหากจะวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Hamphill ที่พูดถึงที่มีของภาวะผู้นำใน 3 ลักษณะคือ

1. เกิดจากอำนาจตามตัวบทกฎหมายหรือขนบธรรมเนียมประเพณีในสังคม
2. เกิดจากการใช้อำนาจบารมีของผู้นำเอง
3. เกิดจากการใช้เทคนิคการแสดงบทบาท

ผู้ที่มาเป็นผู้ใหญ่บ้านจะมีภาวะผู้นำมาแล้ว ซึ่งเกิดจากการใช้อำนาจบารมีของตนเอง ดังนั้นเมื่อได้มาเป็นผู้ใหญ่บ้านก็สามารถที่จะเสริมหรือพัฒนาภาวะผู้นำให้เพิ่มมากขึ้นก็ได้โดยอำนาจตามกฎหมาย (ซึ่งมีอยู่ตามบทบัญญัติอยู่แล้ว) กับการใช้เทคนิคในการแสดงบทบาทความเป็นผู้นำซึ่งในประเด็นหลังนี้ส่วนราชการ หรือหน่วยงานจะสามารถเสริมบทบาทความเป็นผู้นำของผู้ใหญ่บ้านได้มาก โดยการมอบหมายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและการให้ความสำคัญต่อตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน เช่น เรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อย หรือการปราบปรามผู้กระทำความผิดทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ส่วนในประเด็นการเสริมบทบาทผู้นำตามตัวบทกฎหมายในปัจจุบันจะได้มีพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ช่วยเสริมบทบาทของผู้ใหญ่บ้านด้านการพัฒนาหมู่บ้านตำบลเพิ่มมากขึ้น ในฐานะสมาชิกสภาตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะ

ผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำของชุมชนในระดับรากฐาน คือ หมู่บ้าน เป็นบุคคลซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้แทนของประชาชน และตัวแทนของราชการ การปฏิบัติหน้าที่ หรือการมีบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน แม้จะมีกรอบของกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่พุทธศักราช 2475 เป็นกรอบกำหนดไว้ แต่ในฐานะผู้นำของชุมชนแล้ว บทบาทของผู้ใหญ่บ้านนั้นขึ้นอยู่กับตัวผู้ใหญ่บ้านเองเป็นสำคัญ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทของผู้ใหญ่บ้านได้แก่ ภูมิหลัง และภาวะผู้นำด้านต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นบุคคลที่มีบทบาทในด้านปกครองที่เพื่อยังประโยชน์ให้แก่ประชาชน มากขึ้นจึงควร

1. อบรมเพิ่มความรู้ให้แก่ผู้ใหญ่บ้าน รัฐบาลโดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ควรจะจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ผู้ใหญ่บ้านในด้านระเบียบกฎหมาย อำนาจหน้าที่ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รอบรู้ เพราะจากการวิจัยพบว่า ผู้ใหญ่บ้านที่มีความรู้ จะมีบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้านสูง และในขณะเดียวกันปรากฏว่า ผู้ใหญ่บ้านที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยม และปริญญามีอยู่จำนวนน้อย จึงควรที่จะเสริมความรู้ด้วยการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น และ

2. ส่งเสริมให้ผู้ใหญ่บ้านเข้าศึกษาต่อในโครงการการศึกษาออกโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพทางด้านเพศ อายุ และการศึกษาต่างมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับบทบาททางการปกครองท้องที่ ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละตัวแปร ดังนั้นจึงควรมีการเร่งแก้ไขจุดอ่อนในส่วน of สถานภาพที่ยังไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพในการแสดงบทบาททางการปกครองท้องที่ อาทิเช่นการให้ความรู้และพัฒนาความสามารถของผู้ใหญ่บ้านตรีให้ทัดเทียมบุรุษ เป็นต้น นอกจากนี้สถานภาพด้านการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าเป็นตัวแปรที่สำคัญในการแสดงบทบาทของผู้ใหญ่บ้าน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านที่จบการศึกษาปริญญาจะ

แสดงบทบาทให้แต่ละด้านเป็นอย่างมาก ดังนั้นหากทางราชการร่วมกับสถาบันการศึกษา มีโครงการที่จะพัฒนาการศึกษาของผู้ใหญ่บ้านให้จนสำเร็จปริญญาตรี ในระบบการเรียนการสอนทางไกล หรือรูปแบบอื่น ๆ ก็จะเป็นการเพิ่มพูนศักยภาพของผู้ใหญ่บ้านได้เป็นอย่างมาก

3. ภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้านจะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะมีผลกับบทบาทในทางการปกครองท้องที่กล่าวคือ ผู้มีภาวะผู้นำสูงจะมีบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้านสูง ดังนั้น ผู้ใหญ่บ้านจึงต้องมีลักษณะเป็นผู้นำที่ดี ซึ่งทางราชการจะต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมภาวะความเป็นผู้นำของผู้ใหญ่บ้านซึ่งก็อาจจะทำได้โดยการส่งเสริมบทบาทโดยทางกฎหมายแต่ก็ไม่ได้ง่ายนัก เนื่องจากมีขั้นตอนมากมายในการออกกฎหมาย มาตรการที่จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพให้ผู้ใหญ่บ้านได้มีโอกาสแสดงบทบาทได้อย่างเต็มที่ ซึ่งก็สามารถกระทำได้ โดยการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และการให้ความสำคัญแก่ผู้ใหญ่บ้านรวมทั้งการพัฒนาศักยภาพในภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้าน โดยกระบวนการฝึกอบรมให้ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติในหลักสูตรระยะสั้น โดยความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีความพร้อมในด้านนี้อยู่แล้ว ซึ่งจะเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้ทางวิชาการกับความรู้ภาคปฏิบัติให้ผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่และบทบาทในการปกครองท้องที่ให้สมกับบทบาทในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชนสืบไป

4. เสริมสร้างความรู้ให้แก่ประชาชน ในสภาพความเป็นจริงของสังคมผู้นำเช่นผู้ใหญ่บ้าน ได้รับมอบอำนาจหน้าที่จากราชการไปมาก และมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงดังนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องทำควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพของผู้ใหญ่บ้าน คือต้องพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของผู้ใหญ่บ้านและบทบาทที่สำคัญของประชาชน คือการเป็นผู้เลือกผู้นำเป็นผู้ควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจในทางไม่ชอบของผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเป็นสมาชิกของสังคมประชาธิปไตยโดยอีกทางหนึ่ง

อย่างไรก็ดี การดำเนินการต่าง ๆ ตามที่ได้นำเสนอนี้ รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง โดยจะต้องระดมสรรพกำลังในสังคมทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสารมวลชน และหน่วยราชการในพื้นที่เป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน และผู้ใหญ่บ้านอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

จากตัวแปรทั้งหมด กล่าวโดยสรุปพบว่า สถานภาพและภาวะผู้นำของผู้ใหญ่บ้าน มีความสัมพันธ์กับบทบาทการปกครองท้องที่ โดยมีข้อสังเกตในเรื่องสถานภาพด้านเพศ และอายุ ซึ่งประชาชนโดยทั่วไปยังเห็นว่า ผู้นำที่เป็นชายมีบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้านสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยที่ยอมรับนับถือยกย่องผู้ชายมากกว่าหญิง แต่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เพศไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญต่อความแตกต่างของความ

สามารถ แต่สอดคล้องกับที่มี ผู้ศึกษาภาวะผู้นำสตรี ที่แม้แต่ผู้นำสตรีเองก็ยกย่องยอมรับผู้ชายว่าเป็นผู้นำมากกว่าผู้หญิง (สมิทธา, 2524: 205)

อย่างไรก็ดี ประชาชนได้เลือกผู้นำที่สอดคล้องกับความเชื่อ กล่าวคือ มีผู้ชายจำนวนมากที่ได้รับการเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้าน ในเรื่องของอายุก็เช่นกัน แนวโน้มของผู้ที่มีอายุค่อนข้างสูงจะได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้านสูงกว่าผู้อยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งก็สอดคล้องกับพฤติกรรมกรรมการเลือกผู้นำของประชาชน และวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย

ส่วนปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จากการศึกษาพบว่า มีผลโดยตรงกับบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้าน กล่าวคือ หากมีภาวะผู้นำสูงจะมีบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้านสูงด้วย หรือหากมีภาวะผู้นำต่ำ ก็จะมีบทบาทต่ำ

อย่างไรก็ดี นำมีการสนใจศึกษาในโอกาสต่อไปว่า ประชาชนมีพฤติกรรมเลือกผู้นำ เช่นไร เพราะมีผู้ทำการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งในระดับชาติ พบว่าประชาชนยังมีพฤติกรรมถูกชักจูงให้เลือกตั้งโดยอำมสสินจ้างอยู่มาก.

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย